

Hea kool kui väärtuspõhine kool

Kool: Tartu Veeriku Kool

Veeriku kool on linnaäärne põhikool, mille õpilased elavad nii Tartu linnas kui ka linna ümbritsevates valdades. Lähtume oma töös sellest, et iga õpilane õpiks tundma enda väärtust ja omandaks oskused, mis aitavad tal edasiseks valikuid teha. Igapäevases töös pöörame erilist tähelepanu õpilaste individuaalsusele, digipädevusele, väärtuskasvatusele, ettevõtlikkusele, õppeainete lõimimisele ja innovaatilisusele.

Lisaks väärtuskooli tiitlile (2011) kanname tervist edendava kooli ja digikooli (2015) nime, aga ka sellest tulenevaid kohustusi.

Eelmises väärtustöös (2014) avaldasime heameelt kooli kiire kasvu üle, mis on ühelt poolt tunnustus seni tehtule, aga teisalt seab kooli ette ka väljakutseid, mida pole kooli arengukavas sõnastatud.

Kahe viimase õppeaasta jooksul on õpilaste arv ületanud 600 piiri ja tööle on asunud 18 uut kolleegi.

Väärtustöös (2014) tõdeme, et võtmeisikuks muutuste elluviimisel peame õpetajat, kes on koolikultuuri kandja. Seega on oluline jälgida, et eesmärgid, mille oleme püstitanud, oleksid ühtviisi mõistetavad ja arusaadavad ka uutele kolleegidele. Eelkõige koolikultuuri taasloomiseks on ellu kutsunud Noortekoda. Enam õigusi, aga ka vastutust on antud õppetoolidele.

Oleme endale eesmärgiks seadnud luua õpikeskkond, mis toetab kaasaegset õpikäsitust: on õppijakeskne, tema individuaalsust arvestav, õppimist väärtustav. Õpivalmidus on Veeriku kooli üks tipuväärtustest. Kaasaegse õpikäsituse rakendamine tähendab meie koolipere jaoks **õppeprotsessi** väärtustamist õppimist toetava hindamise kaudu.

Käesolev analüüsi koostamisel on läbivaks väärtuseks toetav keskkond nii õpilase kui ka õpetaja seisukohalt.

Analüüsi koostasid:

Kaisa Hunt (koolipsühholoog)

Carmen Luts (õppejuht)

Kristiina Järve (eesti keele ja kirjanduse õpetaja, sisehindamise töörühma liige, õppetooli juht)

Karin Tõevere (klassiõpetaja, õppetooli juht)

Jane Pääsukene (ajaloo- ja ühiskonnaõpetaja)

Maris Vilms (kooli sotsiaalpedagoog, HEV koordinaator)

Marin Vomm (huvijuht)

Töö koostajate tööstaaž Veeriku koolis on väga erinev: 2 kuust 17 tööaastani.

Töö koostajad tänavad väärtusliku tagasiside eest TÜ eetikakeskuse väärtuskasvatuse koolitajat **Airene Vaike Kumarit**. Oktoobris toimunud kohtvisiit aitas nii mõnelegi aspektile pöörata täiendavat tähelepanu.

VALDKOND	ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ EESMÄRK iga õpilane saab võimetekohast haridust. MÕÕDIK õpilased käivad rõõmuga koolis (koolikohustuse eirajaid ei ole); rahuloluküsitluste põhjal: õpilased tulevad hea meelega kooli, õpilased on motiveeritud, koolirõõm ja õpivalmidus; õpilased võtavad osa erinevatest õpilaskoostlustest (kasvutendents, tunnustus kõigile osalejatele).
	1. Kooli personal töötab selle nimel, et selgitada välja iga õpilase individuaalsed vajadused ning arvestatakse nendega õppe- ja kasvatustöös (tegeletakse eraldi nii andekate kui õpiabi vajajatega). 2. Õpetaja töötab selle nimel, et õpilane on õppeprotsessis aktiivne osapool, õppimine on talle huvitav ja ta tunneb sellest rõõmu. <i>Oleme analüüsinud mõlemat aspekti koos, kuna näeme, et üht ei saa teisest eristada.</i>
	Läbi õpilaste tugevuste arendamise ja parandamist vajavate valdkondade tundmise ning toetamise tunneb õpilane kooliskäimisest rohkem rõõmu. Kool toetab õpilase individuaalsust läbi: * õppimist toetava hindamise. Kuna õpilaskond on kolme viimase aastaga suurenenud kolmesajalt kuuesajale ning lisandunud on uusi kolleege, siis võimaldatakse uutele kolleegidele majasiseselt õppimist toetava hindamise koolitust. 4. professionaalne õpikogukond alustab tööd 7. novembril, koolitajad on meie oma õpetajad (3), kes on saanud vastava koolituse OÜ Uus Kool kaudu. * I kooliastme sõnalise hindamise. Üleminek numbrilisele hindamisele II kooliastmes toimub koos sõnalise tagasiside kohustusega numbrilisele hindele. Nii on õpilastele ja vanematele antud üleminek sujuvam. * õpetajate kui teadlike ja koolitatud märkajate. Koolis on välja arendatud toetussüsteem nii andekate kui HEV laste toetamise osas, mis arvestab kaasava hariduse põhimõtteid. * õpilase ainealase individuaalse vajaduse väljaselgitamise ning sellega igapäevases õppetöös arvestamise. Nii tunneb õpilane kooliskäimisest rohkem rahulolu ja tema õpivalmidus on suurem. * toetava klassi- ja kooliõhkkonna loomise ja hoidmise. See tugevdab meie-tunnet ja seeläbi kooliturvalisust. * pikapäevarühma. Pikapäevarühm on mõeldud 1. klasside õpilastele. * andekate õpitubade. Koolis toimuvad keemia ja füüsika õpikojad (sh tegeletakse ka ainete lõiminguga). Õpikodades osaleb palju õpilasi, sh mitte ainult eriliselt andekaid, vaid ka

huvilisi. Füüsika õpikojas osales eelmisel õppeaastal 25-30 8.-9. kl õpilast. Praktiline tegevus ja noored innustunud juhendajad nakatasid füüsikahuviga ka keskpäraste hinnetega õpilasi. Keemia õpitubades osales 10-15 õpilast, enamus nendest kuulus ka eelmisesse nimekirja. Eriliselt andekad õpivad tihti ka TÜ Teaduskoolis ning saavad koolis individuaalselt lisatunde. Koolis toimub mitmeid ainevõistlusi: kõnevõistlused (eesti keel, inglise keel), ainevõistlused (matemaatika, geograafia, eesti keel jmt). Õpilaskonkurssidel osaletakse ja neid korraldatakse, et anda mitte ainult tippudele, vaid kõigile õpilastele võimalus end väljendada, esindada kooli, saada õpimotivatsiooni ja suurendada kodanikujulgust.

* **õpivalmiduse ja -võimekuse toetamise.** See aitab kaasa õpilasel eduelamuse saavutamisele. Asjatundlik koolipoolne abi õpilasele reaalsete eesmärkide saavutamisel, mille juures on oluline teadmine, et võimetekohane eesmärk pole midagi võimatut, vaid pingutades saavutatav, ennetab koolihirmu.

* **nulltolerantsi koolivägivaldale.** Õpilaste teadlikkuse kasv ning motivatsiooni tõus mitte olla pealtvaatajate grupis aitab koolivägivalda vältida, sest kui pole passiivseid pealtvaatajaid, pole ka koolivägivalda. Läbi erinevate koolituste veebikäitumise osas ning reaalsete juhtumite läbiarutamise on suurenenud õpilaste netis käitumise vastutus. Seda räägib antud juhtumite sageduse alanemine, sest tihti jõuavad netiprobleemid reaalse lahenduseni koolis.

* **psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi ainetundide vaatluste.** Tugispetsialistide vaatluste ja vajadusel sekkumisega on harjunud nii õpilased kui õpetajad.

* **teadliku töö mõtteviisi muutmisel.** Oleme jõudnud koolis nii kaugemale, et sotsiaalpedagoogi või psühholoogi juurde nõustamisele minek ei ole karistus, vaid võimalus saada veel kellelki mure korral abi. Ka vanemate suhtumine kooli kutsumisel on muutunud, nad on koostööpartnerid õpilase probleemide lahendamisel.

* **ainealaste konsultatsioonide.** Konsultatsioonide tarvis on igal õpetajal oma aeg. Leitakse vastuseid tunnis tekkinud lisaküsimustele või korratakse ainematerjali. On õpilasi, kes seda väga teha ei armasta, kuid siis on enamasti põhjuseks asjaolu, et koolipäeva viimaseks tunniks on ta liialt väsinud ning ei suuda enam keskenduda. Enamasti muutub seoses õpiraskustega oluliseks õpilase motivatsiooni toetamine. Näeme, et õpilastega koos püstitatud eesmärgid, vahekokkuvõtted ja tagasiside aitavad neil motivatsiooni hoida. Läbi e-päeviku registreerimise saavad konsultatsiooni külastamistest ülevaate nii õpetajad kui vanemad. Ühe põhikooli raskeima aine, matemaatika, raames on õpilastel võimalus käia neljal päeval nädalas erineva matemaatikaõpetaja juures lisaküsimusi küsimas või

koduseid töid tegemas. Seal on neil võimalus küsida selgitusi ja abi ja sellega vähendada koduste kohustuste koormat. Konsultatsioonide külastamise üle peame arvestust (Stuudiumi e-päevikud), et analüüsida, kas pakutud õpiabi vormi on kasutatud ja kuidas see on mõjutanud õpitulemust. 2016. aasta kevade rahulolu küsitluse tulemustest selgus, et õpilasi, kes enda väitel ei tea, et konsultatsioone koolis on võimalik saada, on II kooliastmes 5% ja III kooliastmes 9%. Kohustuslikuks muutub konsultatsioonitund neile õpilastele, kel on eelmine trimestrihinne mitterahuldav. Õppenõukogu sellekohasest otsusest teavitatakse nii õpilast kui tema vanemat ning konsultatsioonist puudumine on võrdväärne õppetunnist puudumisega.

* **õpiabi tundide.** Rühmaõpped ja muud gruppideks jagamised ei tekita meie koolis küsimusi, miks õpiabi õpilased õpivad eraldi. Hästi töötab ka variant, kus õpiabi õpetaja aitab õpilast tavatunnis. Analüüs iga õpilase ainealaste tulemuste osas, mis on teada nii õpilasele kui ka vanemale ja on kirjas õpilase individuaalse arengu kaardis, aitab õpiabi tunni kasutegurit tõsta ning õpilase ainealast arengut hinnata. Õpiabi tunde annavad I kooliastmes kaks klassiõpetajat, kellel on eripedagoogiline pädevus ja II-III kooliastmes üks aineõpetaja. Õpiabisse suunatakse lapsed, kelle puhul on näha, et tundides õpitule lisaks on tarvis individuaalset lähenemist ja harjutamist. Logopeedilises õpiabis käimise võimalus on lastel, kuni selleks on vajadus (suurim abivajajate hulk I kooliastmes, vähem II ja üksikute õpilaste puhul ka III kooliastmes). Matemaatiline õpiabi võimalus on lastel kogu kooliaja (1. klassist 9. klassini). Õpiabisse suunab lapse aineõpetaja, kes koostöös õpiabi õpetajaga selgitab välja, mis tüüpi abi laps vajab. Alati ei ole küsimus selles, et õpilane ei saa õpetatust aru. Vahel aitab ka lihtsalt lisaaja andmine, mida õpiabi tunnid võimaldavad, ent tavalises klassitunnis on seda keerulisem korraldada. Näeme, et õpilased, kes käivad õpiabi tundides regulaarselt, saavad oma õpiraskustest üle ning omandavad vajalikud oskused ja teadmised.

* **koostöö lapsevanemaga.** See on olnud lapse arengu toetamise üks tähtsamaid lähtekohti, sest vanemal on infot ning võimalusi, mida koolil ei saa kuidagi olla ning eesmärk – lapse heaolu – on samuti ühine. Samas näeb ka õpilane, et koolil ja kodul on ühised väärtused.

* **õpilase individuaalse arengu jälgimise kaartide.** Oluline on suhtumise muutus: mida kasulikku kaart konkreetse õpilase, õpetaja ja varasema toetamise loo kohta sisaldab ja kuidas igapäevaselt edasi aitab. Koolis on kõigil teada, kuidas ja millal kaarti täita ning uusi õpetajaid juhendatakse töös kaartidega. Järjest vähem on vanemaid, kes kaardile tutvumata allkirja annavad. See on märk sellest, et töötame

ühiste eesmärkide nimel, meil on ühine huvi – õpilase heaolu ja arengu toetamine. Klassijuhataja või HEV koordinaator soovitavad alati leida aega kaardile kantuga tutvumiseks, lugemise käigus saab vanem teada koolipoolse nägemuse oma lapsest, lisada detaile, vajadusel juhtida millelegi tähelepanu.

* **individuaalsete õppekavade.** Individuaalsed õppekavad on kogu aeg muutumises nii nagu õpilase areng ja tema vajadused õpikeskkonna ning muude erisuste osas. Tavapärasel õpetajate ümarlauad ja pidev tagasiside HEV laste toimetulekust. Kool arvestab ka väljastpoolt saadud spetsialistide soovustega ja püüab võimalusel neid tavakooli keskkonnas rakendada. Tihe koostöö lapsevanematega lubab koolikeskkonnas tegeleda kodus ilmnenud probleemidega ja vastupidi. Õpetajaskonna valmidus tegeleda õpilastega diferentseeritult ning leida loovaid lahendusi on kasuks nii õpilastele kui kolleegidele. Käesoleval õppeaastal tulid koolikeskkonda tagasi kaks koduõppel olnud last, kellele rakendatakse individuaalseid õppekavasid pea kõigis õppeainetes. Õpetajate, tugispetsialistide ning lapsevanemate koostöö on nende koolikeskkonda integreerimise jaoks väga oluline ning kahe möödunud kuu kogemusele toetudes võib märkida, et see ka õnnestub. Individuaalseid õppekavasid rakendatakse ka mitmetele teistele õpilastele, kes on saanud vastavad soovitused erialaspetsialistidelt väljastpoolt koolimaja. Samuti rakendatakse individuaalseid õppekavasid välismaalt naasjatele õppeainetes, milles nende keelelised või muud teadmised pole piisavad.

* **õpetajate selgitustöö HEV laste käitumise mõistmiseks.** Selgitustöö HEV laste kaasõpilastele on olnud tänuväärne. Kaasava hariduse raames satub tavakooli õppima ka lapsi, kelle käitumine võib kaasõpilasi ehmatada ning kellele on vaja ka aineõpetajad vajavad eraldi nõustamist.

* **abiõpetajate ja tugiisikute.** Nende abi hariduslike erivajadustega laste õpetamisel on hindamatu. Hetkel on koolis üks abiõpetaja ja kahel õpilasel tugiisik, kes tuleb kooli vastu või tegeleb õpilasega tunniväliselt. Samuti on hädavajalik osadele õpilastele nn eraldumise ruum, mis kasutuses olnud ühe I kooliastme poisi tarvis. Oleme oktoobris näinud vajadust veel ühe sellise ruumi järele. Kaasav haridus on võimalus ja vastutus ja selle taga saab olla vaid teadlik lähenemine HEV laste õpetamisele. Kuna meie õpilastele meeldib koolis käia, siis tulevad nad kooli ka kipsi ja karkudega, kuigi meie koolimajas on palju treppe, on üsna kitsas ja puuduvad liftid. Kipsi ja kaaslaste abil on käidud 4. korrusel ära, ehkki kool pakub alati võimalust korraldada õpe ringi nii, et õpetajad käiks sel perioodil kooliruumi, kus paikneb õpilane.

* **preventiivsete probleemilahenduste.** Nii ennetame koolihirmu. Kui õpilane soovib hommikul kooli tulla, on see motivatsiooni seisukohalt oluline näitaja ja nii saame teda õpetada ja toetada kõige tõhusamalt. Viimastel aastatel on olnud üksikud õpilased, kel olnud probleeme põhjuseta puudumistega. On olnud õpilasi, kes tulnud meie kooli, kas aasta keskel või uue õppeaasta alguses, ning kel koolis käimise harjumus on puudunud. Hea koolisisene ja kooliväline koostöö õpilase heaolu tarvis aitab jõuda kiirete lahendusteni. Ehkki tee lahenduseni võib olla pikk, on kõik õpilased lahenduse leidnud.

* **I kooliastme õpilaste süsteemse jälgimise.** Ennetades ja lahendades probleeme 1.-2. klassis, hoiame ära suuremad mured II ja III kooliastmes. Eriti, kui arvestame viimaste aastate I kooliastme õpilaste arvu hüppelist kasvu.

* **tagasisidestamise.** See on üks koolirõõmu mõjutajatest. Läbi e-päeviku saavad õpilasele antud tagasisidet vaadata nii vanemad kui kolleegid. Läbi tagasisidestamise, tunnustamise ning õpilase ainealase võimekuse kindlaks tegemise saame suurendada õpivõimekust.

* **koostöös õpilasega tema õpimotivatsiooni toetamise.** Kaasame nii aineõpetaja, klassijuhataja kui vajadusel psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi, et õpilane teadvustaks, et ta ei ole murega üksi. Üks näide õpilaste endi toetavast suhtumisest oli oktoobris toimunud sotsiaalpedagoogi nõustamisel, kus 4. klassi poistel oli tekkinud konflikt kooli kaisukarupäeval kaasa võetud mänguasjade pärast. Analüüsid, kuidas ja miks asjad nii kaugele läksid, said mõlemad poisid teineteisele rääkida, miks just need mänguasjad on nii erilised, et halvasti ütlemine nii hinge läheb. Jõudes selleni, miks üks poiss halvasti ütles, selgus, et tal on väga keeruline kodune olukord, hetkel raske aeg ja seetõttu ei tunne ta end hästi ja kipub halvasti ütlema. Teine poiss ütles selle peale täiesti siiralt, et oleks ma vaid teadnud, ma mõistan sind nii hästi, muidugi ma annan sulle andeks.

* **julgustamise õpilaste, vanemate kui õpetajate poolt tekkinud probleemidest rääkima võimalikult kohe.** Nii tekib käitumismuster ja usk, et kitsaskohad leiavad koostöös lahenduse. Võimalusel lahendame probleeme ja konfliktid samal päeval, et uus koolipäev saaks taas alata uult lehelt. Oleme kindlad, et tagasiside peab olema vahetu ja edasiviiv, nii jäävad hilisemad probleemid ja arusaamatused tekkimata.

* **klassijuhatajatundide kui ühe võimalusena kujundada klassi suhteid.** Neid on läbi viinud ka nii koolipsühholoog kui sotsiaalpedagoog, õpetades sotsiaalseid oskuseid ning juhtides klassisuhteidarendavaid arutelusid. Sotsiaalpedagoogil on käsil ka SPLO koolitused, mis suunatud just I kooliastme sotsiaalsete oskuste suurendamisele. Mängulised tunnid leiavad head tagasisidet.

* **arenguvestluste.** Oleme aastaid leidnud, et vestlus, mis

keskendub lapse tugevustele, huvidele ja ettetulnud probleemidele ning annab võimaluse end ja oma tegevust analüüsida, on vajalik nii lapsele, vanemale kui ka õpetajale. Arenguveestlused annavad igale osapoolele infot ning on heaks vahendiks usaldusliku suhte hoidmisel. Kui laps tunneb arenguveestlusel, et tema on tähelepanu keskpunktis ja tema arvamus on oluline, on edaspidi lihtsam teda motiveerida ja anda talle võimalus end analüüsida.

* **hea klassi- ja kooliõhkkonna kujundamise, mis lubab õpilastel ka turvaliselt eksida.** Leiame, et vaid toetavas keskkonnas saab õppida ning eksida nii, et seda võetakse kui kasulikku kogemust.

* **mõnede vabatahtlikult hakanud nn tugiõpilaste.** Tugiõpilased toetavad kaaslasi, kel probleeme mõnes aines või konsultatsioonis käimisega või on tegemist uue õpilasega, kel aidatakse kohaneda. Tihti mõjub – lähme koos või ma aitan – hoopis teistmoodi kui õpetaja või tugispetsialist suunamine. Kui meie kooli tuleb uus õpilane, siis on väga harvad korrad, kui neist keegi on kurtnud, et neile öeldi halvasti. Pigem on need olnud erandid, millele on reageeritud kohe.

* **tugikomisjoni.** See on õpilase probleemide lahendamisel üheks koostöövormiks, eesmärk on mõista probleemi olemust, saada aru, miks see püsib ja aidata kaasa lahenduste leidmisele. Teine oluline aspekt, mis lubab õpilastel tunda koolirõõmu, on koolipoolne mõtteviisi muutus, kus karistamine on juba aastaid asendunud mõistmise ja abi pakkumisega ning tugikomisjoni keskseks küsimuseks on saanud, kuidas õpilane ise ja meie koos saame aidata, et tekkinud olukorda lahendada. Tugikomisjoni kutsub kokku sotsiaalpedagoog ning selle koosseisu moodustavad just need inimesed, kes õpilasele sel hetkel vajalikud. Läbi aastate on olnud läbivateks teemadeks erinevate õpioskuste puudulikkus, vanemate vähene toetus ja/või vastutuse võtmise vajalikkuse õpetamine. Tugikomisjonidest on välja kasvanud ka vajadus matemaatika kodutööde tegemisele õpetaja kaasabil (vt eestpoolt konsultatsioonitundide juurest). Tugikomisjonidele on alati eelnenud aineõpetaja abi ja/või mõne tugispetsialisti nõustamised. Enamasti on palutud osalema ka lapsevanemad. Tugikomisjoni käigus sõlmitakse kokkulepped edaspidiseks ja pakutakse välja toetusvõimalusi nende elluviimisel.

* **koolipoolse tunnustamise.** Tunnustamise väärtustamine on kaasa toonud asjaolu, et õpilased julgevad järjest rohkem osa võtta ainealastest võitlustest. Äramärkimist kooli infolehes (ilmub iganädalaselt) leiavad ka kõik need, kes said olulise kogemuse osaliseks.

* **sisseastumiskatsete vestluste simulatsioonide.** Need on paaril viimasel aastal toimunud koostöös Rajaleidja Keskuse spetsialistidega 9. klassidele. Sel viisil saab oma kooli

turvalises keskkonnas proovida ja õppida, kuidas sisseastumisvestlus võiks välja näha. Simulatsioonis ja tagasiside protsessis osaleb mitu komisjoni, mis töötavad korraga. Komisjonides on kooli esindajad (psühholoog, sotsiaalpedagoog, huvijuht, õppealajuhataja) ja Rajaleidjast palutud karjäärinõustajad. Koordineerida aitavad ka 9. klasside klassijuhatajad. Vestlusteks on planeeritud igale õpilasele 15 minutit. Selle eesmärk on selgitada välja iga õpilase tugevused ning pöörata tähelepanu ka arengut vajavatele teemadele. Näiteks oleme erinevatele lastele öelnud tagasisides seda, et nad peaksid rääkima valjema häälega, looma rohkem pilkkontakti või hoopis seda, et nad peaksid rohkem keskenduma seoste loomisele oma hobide ja tulevase kooli õppeprogrammis pakutu vahele. On oluline, et anname tagasisidet just igast õpilasest lähtuvalt eraldi individuaalselt, kuna üleüldised soovitusel võivad mõjuda lapsele liiga kõikehõlmavalt ning ei lase tal keskenduda ta enda arengule. Iga lapse puhul saame välja tuua just selle, mis toetab tema vestluse edukat laabumist ning mida peaks veel harjutama või läbi mõtlema. Õpilased on öelnud, et reaalne vestlussituatsioon on olnud nende jaoks avastuslik nii positiivses kui negatiivses võtmes. Vestluse käigus saab õpilane enesekindlust oma tugevuste osas. Samas tajutakse, kui raske on end tõestada „võõrastele”.

* **kolmetasandiliste koolituste õpilastele, lastevanematele ja koolipersonalile.** Alates aastast 2009 on olnud teemasid enesekehtestamisest kuni digiajastu ohtude ja võimalusteni. Enamasti samal päeval toimuvad kõik kolm koolitust mõttega, et neid teemasid saab läbi arutada nii koolis kui kodus. Sel viisil on koolituse mõju meie hinnagul tõhusam. Koolituste teemad on lähtunud konkreetsest eesmärgist ja tekkinud vajadusest. Tihti saadab sotsiaalpedagoog välja ka personaalseid kutseid, selline otsesuhtlus on tihti tulemuslikum kui üldiselt saadetud teave. Eelmisel õppeaastal kõnetas õpilasi Helen Adamsoni ja Margus Vaheri kiusamisvastane koolitus, mis noortele omases võtmes kõik olulisi teemasid käsitles.

* **toetava koolikeskkonna.** Nii julgevad õpilased katsetada ja eksida, julgetakse olla loovad ilma hukkamõistuta. Julgus eksida on õpilase arenguks väga vajalik oskus, sest läbi selle õpitakse ja arenetakse. Peame oluliseks toetavat keskkonda nii tunnisiseselt kui ka tunniväliselt. Õpilased näitavad oma kõneseadmise oskust näiteks igaaastastel kõnekoosolekutel, kus ka tagasihoidlikumad õpilased saavad suure publiku ees esinemiskogemuse ning võimaluse väljendada omi mõtteid. Õppekava järgi on igal õpilasel kohustus koostada ja kaitsta 8. klassis loovtöö. Juba eelnevatel aastatel anname õpilastele võimaluse koostada erinevaid projekte, neid kaaslaste tutvustada, et pikaajalist süvenemist ja keskendumist nõudev töö oleks koolielu loomulik osa. Suurema sarnase tööna

	<p>teevad õpilased seitsmendad klassis eesti keele, kirjanduse, geograafia ja kunsti ühistöö, mis protsessina kestab detsembrist veebruarini. Teeme seda, et õpilased tunneksid, et neil on võimalus katsetada, saada tagasisidet ning saada järgmisel aastal kindlasti parem kogemus.</p> <p>* koostöö väärtustamise nii õpilaste kui kolleegide hulgas. Eesmärgiks ei saa ega peagi olema täiuslikkus, sest seda pole olemas, eesmärgiks on kohanemisvõimelised ja empaatilised õpilased ja õpetajad, kes tunnevad oma igapäevastest toimetustest koolirõõmu. See on ka koolipersonalile kasvamise ja arenemise lugu koos õpilastega. Kui õpilased näevad õpilasi koostööd tegemas, teevad nemadki seda hea meelega ning näevad, et sarnane õppimine on loomulik ja annab kindlasti kogemuse, mida nad üksi töötades ei saaks.</p> <p>* õpilaste arengumappide. Digitaalsed arengumapid võimaldavad jälgida oma arengut läbi aastate, annavad võimaluse eksida, need on osa õppimist toetava hindamise protsessist. Väga väärtuslikuks peame siin õpilaste vastastikust üksteise toetamist õpioskuste omandamisel. Õpiveeb ehk digitaalne arengumapp on dünaamiline keskkond, mis võimaldab demonstreerida oma õpiteekonda digitaalsel kujul. Parooliga kaitstud veebikeskkonnas on võimalus esitada tekste, pilte, videosid, helifaile, esitlusi jms. Õpiveebi oluline osa on refleksioon, igale arengumapi postitusele on võimalik jätta personaalne tagasiside. Õpiveeb sobib hästi ainetevaheliste lõiminguprojektide kajastamiseks: õpilastel tekivad ainetevahelised seosed, õpetajatel on võimalus arendada koostööd. Digitaalsetest õpimappidest lähemalt järgmisest punktist.</p> <p><i>Arengukohad:</i></p> <p>On õpilasi, kes langevad õppimisel justkui nõiaringi, kus nende järeltööde koormus on nii suur, et nad ei jõua õppida uuteks töödeks ning jäävadki järeltöid sooritama. Oleme soovitanud õpetajatel panustada sellele, et vajadusel õpilasele tutvustada uut materjali enne, kui seda on ülejäänud klassiga arutatud. Seeläbi on raskustes õpilasel võimalik tunnis tunda suuremat eduelamust ning kuna ta on teemaga juba kokku puutunud, võib see tõsta tema motivatsiooni tunnis kaasa töötada.</p> <p>Kindlasti on arengukoht ka tundide-eelne konsultatsioon (õpiabi).</p> <p>Sageli on puudulike ainealaste teadmiste ja oskuste põhjused hoopis kujunemata õpioskustes. Õpilane küll kulutab õppimisele palju aega, aga tulemused on siiski olematud. Matemaatika põhise õpiabi kõrval on möödapääsmatu vajadus tegelda teadlikult ja süsteemselt õpioskuste kujundamisega.</p>
VALDKOND	<p>KESKKOND EESMÄRK säilitada digipädevus vastavalt hetke</p>

	<p>võimalustele ja vajadustele.</p> <p>MÕÕDIK: õpetajad osalevad koolisestel ja -välistel digipädevusi toetavatel koolitustel ja rakendavad saadud teadmisi igapäevases töös õpilastega (õpetajate digitaalsed arengumapid, tagasiside koolisestele koolitustele).</p>
	<p>1. Õpilased osalevad kooli ruumi kujundamises.</p> <p>2. Toetatakse õpilaste ja koolipere tegutsemist infoühiskonnas: tutvustatakse infoühiskonna võimalusi ning ohte.</p>
	<p>1.</p> <p>Kooliruum on koht, kus veedab suure osa oma igast päevast terve koolipere. Seni on kooli ruumi kujundamine peamiselt tähendanud õpilastööde seintele riputamist. See aga pole kõige kaasavam viis õpilaste rakendamiseks kooliruumi kujundamisse, kuna ettepanekud ja juhised tulevad siiski õpetajatelt ja on traditsioonilised. Sarnaselt on õpilasi kaasatud puhkealasse tumbade tegemisega. Tegu on küll nende jaoks vahendite meisterdamisega ning neil on suur roll toolide valmimises, ent idee ja teostusjuhend tuli täies mahus õpetajalt.</p> <p>Näeme, et kooli ruumide kujundamisel õpilaste osalus tähendab midagi enam kui nende tööjõu ärakasutamist. See tähendab pigem nende kaasamist juba idee tasandil ning ka enne – probleemkohtade kirjeldamisel. Üks positiivne näide on meil eelmisest aastast.</p> <p>Õpilased pakkusid loovtöö raames välja oma lahenduse koolis ühe nurga kujundamiseks, mille eesmärk oli vahetundides rahulikult ja sõbralikult aega veeta. Selle töö puhul küsisid nad küsimustiku abil erinevate vanuseastmete klassidelt, mida nemad sooviksid näha mõnuses koolinurgas ning nende ning oma arvamuste põhjal tegid nii virtuaalse joonise kui ka maketi. Nende töö jäi küll idee tasandile, ent on siiski üks tugevamaid näiteid sellest, kus õpilased ise võtavad initsiatiivi. Selles protsessis olid kaasatud kolm 8. klassi õpilast, valik klasse I, II ja III kooliastmest, loovtöö juhendaja, psühholoog ja klassijuhataja.</p> <p>Õpilastega viiakse läbi igal aastal rahuloluküsitlus. Selle aasta andmed näitavad, et III kooliastmes on ~30% õpilasi, kes ei ole nõus sellega, et kooli ruumides on neil hea olla. II kooliastmes on neid ~5%. Nendele andmetele tuginedes on näha, et õpilastel on oma arvamus ja rahulolematust ning neil võiks olla reaalsem platvorm oma murede jagamiseks. Olgugi, et enamik õpilasi teavad meie kooli õpilasesinduse olemasolust ja usuvad, et see suudab mõjutada muutusi, siis valdav enamus (62% nii II kui III kooliastmes) ise kunagi ühegi mure ega ideega nende poole pöördunud pole. See näitab meile, et esinduse töö võiks üle vaadata, paremini tutvustada ja seda julgustada.</p> <p>Kooli füüsilise keskkonna parandamisele on möödunud õppeaastatel korduvalt juhtinud tähelepanu nii hoolekogu</p>

kui ka õpilasesindus. Antud vajadus võimla ja garderoobide kaasajastamiseks oli sõnastatud ka kooli arengukavas. Lahendus oli aga täiesti ootamatu:

Õpilased õppisid ühiskonnaõpetuse tunnis, kuidas kodanikuaktiivsust väljendada, nad koostasid esildise linnavalitsusele ja õpetaja juhendas, kuidas seda vormistada ja kuhu saata. Mõne päeva pärast olid linnavalitsusest tähtsad härrad direktori kabinetis ja küsisid tõemeeli, kui hull siis olukord on, et õpilased kirju saavad. Õppeülesandest sai õpilase „eksimuse“ läbi (ülesanne oli harjutamiseks, mitte täidesaatmiseks antud) remonti käivitav jõud.

Käesoleva õppeaasta alguses renoveeriti võimla ja selle abiruumid ning nii on üks oluline võit sel teel saavutatud: kooli füüsiline keskkond on paranenud ning seeläbi on paranenud kogu õpikeskkond. Arengukohana näeme siin veel garderoobide kaasajastamist, kuigi õpilased on siinkohal ka ise käed külge löönud (õpilased on käepäraste vahenditega remontinud garderoobe, et neil oleks kena hommikul kooli tulla ja õhtul lahkuda). Füüsilise keskkonna parandamine toimub tegelikult igapäevase tööna, kus õpilastel kahjuks väga palju võimalusi kaasa lüüa ei ole. Küll aga teeme tööd selle nimel, et õpilaste oskaksid väärtustada neile loodut.

Kool ootab lähema viie aasta jooksul renoveerimist, seega on praegu õige aeg, et küsida õpilaste arvamust, missugune näeb nende jaoks välja koolimaja, kus on turvaline õppida.

Arengukoht:

Meil on plaan kaasata õpilasesindust mitme kuu vältel kestvasse planeerimisprotsessi. See hõlmaks endas õpilastelt õpilastele küsimuste esitamist ja ruumidega seonduvate murede välja selgitamist ning õpilaste endiga lahenduste arutamist. Selleks, et õpilased jõuaksid ka oma üldist kooliruumi (vs koduklassi) puudutavate ideede realiseerimiseni, tuleb nendega läbi arutada ressursid ja takistused ja nende endi valmisolek olla aktiivsed panustajad.

2.

Ühe arengukava keskse prioriteedina oleme välja toonud digipädevused. Selleks, et õpilased saaksid digipädevaks, panustab kool õpetajate harimisse. Kool osales Samsung Digipöörde projektis (1. aastal kandideerisime, kuid ei osutunud valituks, 2. aastal jõudsime sihini). Projekt andis võimaluse ja kohustuse kaardistada senitehtu ning seada eesmärgid järgnevaks. Seega oleme praegu seisus, kus meie eesmärk ei ole mitte digipädevuse pidev suurendamine, vaid säilitamine vastavalt hetke võimalustele ja vajadustele.

Kogu Digipöörde projekti ajal tehtu ja järgnevi on samm-sammult jälgitav ajaveebis www.digiveeriku.weebly.com.

Digipöörde meeskond tegi tööd, et digitaalsed vahendid, mida kool sel hetkel kasutas ning projekti ajal ning järel juurde hankis, oleksid sihipärasel kasutusel. Õpilaste ja õpetajate kasutusel on hetkel 82 tahvelarvutit, 2 arvutiklassi, 6 sülearvutit, puutetahvlid, dokumendikaamerad, 3D printerid, robotikavahendid ja Samsungi digiklass, koolis rakendatakse VOSKi ja kool on kaetud Eduroami Internetiga. See tähendab, et tehniline valmisolek digivahendite kasutamiseks on olemas ning tänu Digipöörde meeskonna kavakindlale tööle on olemas ka õpetajate valmisolek nende kasutamiseks. Erinevate võimaluste tutvustamiseks toimusid eelmisel õppeaastal õpitoad, õpitubadega jätkatakse ka sel aastal, kuid kuna teadmisi ja oskusi on nüüd juba laiemalt, on praegused ja järgnevad koolitused vajadusest ja huvist lähtuvad.

Eelmisel õppeaastal loodi õpetajate digitaalsed arengumapid, selle tarvis toimusid eraldi koolitused, nende põhjal toimusid kevadised arenguevestlused. Põhimõtteliselt on tegemist õpetajate kodulehtedega, millel nad esitavad oma paremat praktikat, talletavad püstitatud eesmärgid ning analüüsivad nende saavutamist.

Sarnaselt õpetajatele alustas II kooliaste (4.-6. klass) digitaalsete õpimappide koostamist (kodulehed, kuhu õpilased õpetajate juhendamisel koguvad oma paremaid praktikad). Kuna tegemist on koolitöödega ning me peame oluliseks ka Internetis olevate koolitööde kaitsmist kõrvaliste pilkude eest, investeeris kool õpilaste kontodesse. Otsustasime sel sügisel, et jätkame kodulehtede täiendamist II kooliastmes ning jätkame ka 7. klassis, et oskused ei kaoks ning õpilane saaks ka edaspidi oma arengut jälgida.

Õpimappide täitmise alustamisel informeeritakse ka lapsevanemaid, kes annavad oma loa, et nende laste töid võib digitaalselt arhiveerida ja kasutada õppe-eesmärgil. Nii õpilased kui ka õpetajad rääkisid omavahel läbi, millistest põhimõtetest õpimappe täites kinni peame, kuidas turvaliselt koolitöödega ringi käia ning missugused on head tavad tagasiside andmisel. Kuulasime ka lapsevanemate arvamusi ning loomulikult toimub toimuvast informeerimine ka nüüd, kui projektiga jätkasime.

Näeme siin suurt väljakutset, et koolikollektiivi lisandunud kolleegid kasutaksid samuti antud võimalust enese ja õpilaste töö rikastamisel. See tähendab, et eelmistel aastatel alustatud tuleb kavakindlalt edasi arendada, anda tulijatele vajalikud oskused ning ühtlasi kasutada nende häid ideid, et olemasolevat süsteemi täiustada.

2014/2015. õppeaastal toimus Veeriku koolis õpilaste digipädevuse vajaduste kaardistamine, kus haridustehnoloog

	<p>küsis sisendit õpetajate käest selles osas, missugust ettevalmistust peaksid lapsed algklassides arvutitunni raames saama, et edukalt toimetada suuremates klassides (n pvt ettekandeid valmistades, internetis infot otsides). Nende ideede rakendamine on toimunud eelmise ja selle õppeaasta arvutitundides.</p> <p>Võime väita, et meie koolis ei karda õpetajad eksida ning lasta õpilastel endid õpetada: eelmise õppeaasta töötubade ajal juhendasid õpetajaid mitmel juhul õpilased: nii 2., 5. kui 6. klassi õpilased olid asjatundlikult töö juures ning andsid edasi teadmisi, mille nemad ühe ainetunni raames (kunst või inglise keel) olid juba omandanud. Õpilased rakendasid teadmisi, et rikastada ka koolikaaslaste õppetunde ning saadi ka ise vajalikke kogemusi.</p> <p>Digipöörde tulemusel on õpilaste enda hinnangul hinded paranenud (sellega kaasnenud võimaluste laienemise ja valikute pakkumise õpilastele ning harjutusprotsessi pikenemise tõttu).</p> <p><i>Arengukohad:</i></p> <p>Olgugi, et digiturvalisuse koolitusi oleme korraldanud mitmeid, nii suuremaid kui väiksemaid, siis osalusaktiivsus neil pole lastevanemate sihtgrupi puhul olnud kunagi nii suur kui meie endi ootus.</p> <p>Teise murena näeme, et lastele teemadest rääkimine on küll kasulik ning nad ise küsivad küsimusi ning arutavad, ent päris ära see probleeme ei hoi. On justkui nähtus, kus teoorias on kõik selge, aga praktilises elus käitatakse aeg-ajalt siiski teisiti.</p>
--	--

VALDKOND	<p>JUHTIMINE</p> <p>EESMÄRK: õpetajad tajuvad, et neil on võimalus professionaalselt areneda ja nende tööd hinnatakse.</p> <p>MÕÕDIK: rahuloluküsitluste tulemused ning osalemine koolisisestel ja -välistel koolitustel ning kuuldu rakendamine.</p>
	<p>1. Kooli personal on professionaalne ja arengule orienteeritud, tegeletakse eneserefleksiooniga, osaletakse aktiivselt koolitustel ja õpikogukondades.</p> <p>2. Töötajad on informeeritud koolis toimuvast.</p>
	<p>1.</p> <p>Kogu meie kooli personal on kvalifitseeritud oma ametikohal töötama, võimalusel ja vajadusel õpitakse edasi. Formaalhariduse kõrval kasutatakse ka mitteformaalset õpet ning viimases omandatut kasutatakse ka oma töös.</p>

Oleme aastaid ülekooliliste koolituste valimisel lähtunud õpetajate soovidest ning arengukavast tulenevatest prioriteetsetest temadest. Aastaid on fookuses olnud õppimist toetav hindamine: suurem osa õpetajatest on osalenud selleteemalisel koolitusel. Pedagoogilise personali valimisel oleme lähtunud sellest, et õpetajatel on olemas vastavad teadmised ja valmisolek nende rakendamiseks või valmisolek teadmisi omandada ning uut õpikäsitus rakendada. Sel õppeaastal on taas käivitumas õppimist toetava hindamise koolitus ja seda toetava õpikogukonna töö.

Mõned aastad tagasi käivitasime sisekoolituspäevade süsteemi, kus iga kuu ühel päeval jagasid möödunud kuul koolitusel käinud kuulnud teadmisi kolleegidega. Oleme aastaid korraldanud kevadvaheajal metoodikapäeva, mille eesmärk on samuti olnud pedagoogilise kogemuse jagamine. Ühiskoolitustelt on alguse saanud järgmised head koostööd, sest kolleegi tegevuse jälgimine on alati andnud tõukeid uueks koostööks.

Eelnevalt on juba mainitud, et õpetajate töö on eesmärgistatud ning läbi analüüsitud (digitaalsed arengumapid). Aastaid on õpetajad kevadel koostanud kirjaliku tööanalüüsi, mille alusel on läbi viidud arenguvestlused. Eelmise õppeaasta lõpul osales arenguvestlustel esmakordselt ka õppejuht (seni direktor ja õpetaja) – see võimaldab anda õpetajale veelgi täpsemat tagasisidet ning annab koolijuhtidele võimaluse paremini tööd planeerida, anda õpetajatele objektiivset tagasisidet ning rakendada töötajad järgmisel õppeaastal paremini. Kui Eesti õpetaja on kuulu järgi usin koolitusel käija, ent kehv kuuldu rakendaja, siis meie kooli kohta seda öelda ei saa: levinud on arusaam, et iga koolitus, kus osaletakse, peab olema otseselt tööd toetav ning andma ühegi hea lahenduse/ mõtte/ rakendatava idee. Eelnevatel aastatel oleme kogunud koolitusejärgset tagasisidet (mida uut kuulsid, kus rakendasid jmt küsimused), kuid nähes, et õpetajad leiavad koolituselt iva üles ja enamasti ei vali osalemiseks koolitust, mille kohta neil eelinfo puudub, loobusime sellise info kogumisest. Usaldame õpetajat – tema on professionaal, kes ise valib koolituse, jagab seal kuuldu kolleegidega ning rakendab saadud teadmisi õpilaste hüvanguks. Eneserefleksioon toimub digitaalse arengumapi kaudu.

Meie koolil on pikk avatud tundide praktika (õpetaja annab listi kaudu teada, et rakendab teatud meetodit või on õpilastega kavas mõni potentsiaalselt ka kolleege huvitava teema käsitlemine ning huvilised on oodatud tundi jälgima). Kolleegi jälgimine annab võimaluse oma töö parendamiseks ning annab tagasisidet ka kolleegile, samas võib kolleegi tundi külastada ka muu eesmärgiga, n jälgida mõne klassi või konkreetse õpilase töövõtteid ning -harjumusi teise

õpetajaga. Avatud tundide korraldust koordineerib õppejuht, kuid initsiatiiv ning soovitusel, mõnikord ka soovid, tulevad õpetajatelt endilt.

Positiivne näide: digikoolitused – meie õpetajad rakendavad. Meeskonnakoolitused – kolleegidevaheline toetus koolitusel omandatu rakendamiseks, vabatahtlik osalemine (võimaluse andmine), kogemuste vahetamine ühises vestlusringis, individuaalsete koolituste infovahetus õppetoolide tasandil, arenguveestlustel räägitakse läbi koolituste kasutegurid

2.

Enamik õpetajaid (73%) on tugevalt nõus, et töö tegemiseks vajalik informatsioon jõuab nendeni õigeaegselt. Valdavalt saadakse info infolistist, õppenõukogust ja juhtkonnalt. Madal olulisus on õpetajate toal ja kooli kodulehel.

Kindlasti on kooli koduleht üks aspekt, milles koolil on soov edasi areneda. Kindlasti maksab koduleht iga paari aasta tagant värskete ja uuendusmeelsete silmadega üle vaadata ning mõelda, mida seal edasi saaks arendada. Kooli koduleht on kooli visiitkaart, mis on uuele kolleegile, aga ka lapsevanemale kõige lihtsamini kättesaadav. N-õ vanadel olijatel puudub kõrvalseisja pilk, mis aitaks lehte parendada. Lisaks kooli ametlikule kodulehele on koolil ka Facebooki leht, millel kajastame koolielu tähtsündmusi, kuid mõnikord ka pilte argipäevast. Püüame FB-kanalit hoida mitteametlikumana ning reageerida n-õ kohe sellele, mis koolis toimub. Uudisvoog, mis FB jookseb, võimaldab paljuski koolis toimuvast osa saada ka vilistlastel, kes muidu ilmselt vanas koolis toimuvast kõrvale jääksid. Oleme teadlikult FB uudisvoos kajastanud õpetajate tööd ja seda mitte igapäevase tunnina, vaid tunnivälise tööna: see tähendab, et õpetajatele toimuvad koolitused on seal kajastatud. Leiame, et väike meeldetuletus kulub ära nii osalejatele kui ka puudujatele. Lisaks oleme nii info jagamise kui ka õppimisega eeskujuks oma õpilastele: tuletame neile meelde, et ka „õpsid õpivad” ning päev ei lõpe sellega, kui tunnid läbi on saanud.

Teist tüüpi info liikumist arutas eelmisel õppeaastal ka kriisimeeskond (direktor, õppealajuhataja, huvijuht, majandusjuhataja, sekretär, sotsiaalpedagoog, psühholoog) koostöös pommiohutuse koolitajatega. Oleme harjunud mõtlema info liikumisest peamiselt aine andmise kontekstis, ent kriisi olukorras võib olla kiire info jagamine ja saamine väga suure olulisusega. Selleks, et katsetada, kuidas meie koolis seda kõige parem oleks teha, saime meeskonnaga läbi proovida pommiähvarduse olukorra simulatsiooni ning harjutada üksteisega info edastamist. Tegime ka omavahel kokkuleppe kanda telefone kindlasti kaasas ning mõtlesime läbi, milline sõnum tuleks edastada kooli valjuhääldisüsteemist. Kogesime, et info edastamist tuleb

	<p>harjutada selleks, et oluline saaks kindlasti öeldud (n keda on juba informeeritud, mida ise järgmisena edasi teed ja kuhu lähed, mis info situatsiooni kohta on olemas ja mis puudu).</p> <p><i>Arengukoht:</i> Kooli koduleht on aastatega muutunud sisukamaks, kuid selle sisu tuleb kavakindlalt teatud perioodi järel üle vaadata ning konkretiseerida, kelle ülesanne on ühe või teise alajaotuse alla kuuluva info koostamine ja kaasajastamine.</p>
--	--

VALDKOND	<p>KOOSTÖÖ JA HEAD SUHTED EESMÄRK: õpilased, õpetajad, koolitöötajad ja lapsevanemad on kooliürituste puhul algatajateks. MÕÕDIK: toimunud üritused, korraldajate hinnang saadud kogemusele.</p>
	<p>1. Õpilased, õpetajad jt kooli töötajad ning lapsevanemad juhivad ja/või on kaasatud erinevatesse kooli projektidesse. 2. Toimib koostöö koolipere eri osapoolte vahel.</p>
	<p>1. Koolile on väga oluline lisaks õpilaste ja õpetajate ning teiste kooli töötajate erisuunalisele (õpilane-õpilane, õpilane-õpetaja jm) koostööle kaasata ka võimalikult suurel määral lapsevanemaid. Selleks on loodud erinevaid võimalusi. Tagasi Kooli projekt annab hea võimaluse tugevdada kooli ja ülejäänud ühiskonna koostööd. Kui varasemalt (Tagasi Kooli projekti algusaastatel) oli koolil endal selge ülevaade tundides toimuvast (kes, millal ja kellega rääkimas käis, info sisestati vastavasse keskkonda), siis nüüd toimub lapsevanemate ja vilistlaste kaasamine tunniandmisse/läbiviimisse pigem klassitasandil ning seetõttu pole võimalik esitada konkreetset statistikat külalisõpetajate kohta. Hea on aga tõdeda, et lapsevanemad külalisõpetajateks käivad. Selline koostöövorm on paremini esindatud ja toimiv I kooliastmes, kuid ka II ning III kooliastme puhul on võimalik välja tuua näiteid, kus lapsevanem on klassile rääkimas käinud oma elukutsesest või hobist konkreetse ainetunni teemast lähtuvalt: n ajalootunnis käis viikingitest rääkimas lapsevanem, kelle hobiks on taaskehastumine (vt http://kabinet324.blogspot.com/2016/05/majas-nahti-viikingit.html) ning kunstiõpetuses sõjaväelasest lapsevanem, kes selgitas õpilastele, miks ja kus on skeeme ja jooniseid vaja. Ka karjäärpäevalt saab tuua häid näiteid lapsevanemate kaasatuse kohta: Birgit Varjun, Kadri Savva-Tatrik, Andrus Rootsmäe (muusikud), rääkimas on käidud ka</p>

geenitehnoloogiast, numismaatikast, valuutavahetusest, teatrielust. Külastatud on vanemate töökohti: Tartu Mill, Tartu Teaduspark, Riigikohus jm.

Sellegipoolest tuleb kitsaskohana tunnistada, et ülevaade sellest, kas ja kui palju lapsevanemaid kooli jõuab, puudub. See näitab, et töö lapsevanematega ja nende kaasamine küll toimub, kuid seda, millisel määral ja kui järjepidavalt, on raske hinnata. Ka selle punkti kirjutamiseks väärtustöösse tuli käia erinevatelt õpetajatelt näiteid küsimas, sest mingeid kirjalikke andmeid või ülevaadet lapsevanemate osalemise kohta koolieluga seotud projektides ei ole.

Näiteid lapsevanema osalusest koolielus on veel. Rahvusvahelise liikumisenädala Move Week raames korraldatud kõnniüritusest võttis osa 96 kõndijat, kellest 28 olid lapsevanemad (vt pilte kõnniürituse kohta siit <http://www.veeriku.tartu.ee/gallery/thumbnails.php?album=161>). Osalejatest moodustab see küll hea protsendi, kuid kui mõelda lapsevanemate koguarvu peale, siis jällegi väikese. Väga positiivne näide on emade võimlemisrühm, kes käib 1-2 korda nädalas kooli aulas treeni tegemas (SK Fitness) ning on esinenud nii jõulu- kui ka kevadkontsertidel. Ka iga-aastasele jüriööjooksule on lapsevanemad oodatud.

Sel aastal pakkusime lapsevanematele võimaluse isadepäeva töötube läbi viia (enda hobi või töö tutvustamine). Kas ja kuidas idee realiseerub, selgub lähiajal, sest ürituse organiseerimine on töös.

III kooliastmes kohustuslik loovtöö on samuti hea võimalus erinevate osapoolte kaasamiseks õppetegevusse ning laste ettevõtlikkuse arendamiseks. Lapsevanem (aga ka keegi teine „kooliväline” inimene) saab olla nii loovtöö juhendajaks kui loovtööst ise osa võtta. Eelmisel aastal oli loovtöö juhendajaks lapsevanem kahel juhul. Ka sel aastal on 8. klassides õpilasi, kes on lapsevanema oma juhendajana kinnitanud.

Detsembris toimival heategevuslaadal ostavad ja müüvad omatehtud kaupa (küpsetised jms) nii lapsed kui lapsevanemad. Müügi osas on lastevanematel pigem julgustav abikassapidaja roll, samuti aitavad lapsevanemad müüdava kauba valmistamisel. Selle aasta heategevuslaada üheks eesmärgiks on aga kaasata suuremas plaanis kogukonda: ümberkaudsed lasteaiad jt ostma-müüma, annetama. Heategevuslaata korraldavad 8. klassi poisid loovtööna. Ürituse kui loovtöö väljundi on valinud ka näiteks kaks 8. klassi tüdrukut, kes korraldavad Halloweeni pidu.

Suureks abiks on lapsevanemad erinevate väljasõitude ja ekskursioonide osas. Klassijuhatajad on kutsunud vanemaid kaasa saatjateks või siis palunud abi transpordi osas. Positiivseid näiteid sellest on kõigi kolme kooliastme puhul ning lapsevanemad ei ole pidanud paljuks ka oma tööajast

lapsi kuhugi sõidutada/ viia. Ka on lapsevanematel n-ö sponsori roll – toetatakse erinevate vajaminevate vahenditega (n paber, trükised, lauamängud jne). Ettevõtlikud lapsevanemad on ka suured organiseerijad. II kooliastmest saab tuua näite, kus lapsevanem oma tööga seoses organiseerib (või aitab organiseerida) õppekäike ning edastab erinevate ürituste/ huvitavate võimaluste kohta klassijuhatajale infot: n käis lapsevanema algatusel koolis Psühhobuss (vt <http://digiveeriku.weebly.com/ajaveeb/klassiruumist-kosmosesse>) ning tehti jäätist. III kooliastme lapsevanem aitab organiseerida õppekäiku Inglismaale.

Rääkides õpilaste kaasatuses ja osalusest erinevates projektides on olulisel kohal õpilasesindus. Kooli õpilasesindusse kuulub sel õppeaastal 23 õpilast 5.-9. klassidest. Õpilasesinduse koosolekud toimuvad tavaliselt kaks korda kuus, osalus on seni 12-15 õpilase vahele. See tähendab, et õpilasesinduse ja nende kaasatuse protsent vajaks märgatavalt tõstmist. Olenemata aga madalast osalusest koosolekutel, on õpilasesindus siiski jõudnud sel aastal ise algatada ja ellu viia ürituse „Kaisukarupäev”. Idee sai alguse õpilasesinduse postkasti tulnud ettepanekutest stiilipäevade korraldamise osas ning koostöös huvijuhiga leiti võimalus algust teha rahvusvahelise kaisukaru tööle kaasavõtmise päeva (12. oktoober) raames. Üritus oli väga edukas, osalejaid oli palju ning loodetavasti said õpilased sellest indu juurde, et nende ideed ja mõtted on koolis väärtustatud ja nende elluviimiseks antakse võimalus.

Arengukoht:

Klassijuhatajatelt info küsimise käigus lastevanemate koostöö ja kaasatuse osas nähtus, et positiivseid näiteid on tuua vähestel klassidel. Millest lastevanemate vähene osalus koolielu korraldamisel tuleneb ja oleneb, on raske öelda. Mingil määral sõltub see kindlasti klassijuhatajast. Kui I kooliastmes ollakse oma klassiga igapäevaselt koos ja on lihtsam projekte ning üritusi korraldada ja läbi viia ning klassijuhatajate peale mõelda, siis II ja III kooliastmes näevad klassijuhatajad oma klassi tervikuna võib-olla ainult korra nädalas klassijuhatajatunnis. Teisalt tahaks kool näha rohkem just lapsevanemate omapoolset initsiatiivi.

2.

Hea näide toimivast koostööst õpetajate vahel on uutele õpetajatele loodud mentorisüsteem ja noortekojade koostumised. Igal uuel kolleegil on mentor, kes teda toetab ja abistab ning kellega üksteise tunde vaatamas käiakse. Kord kuus tulevad uued õpetajad ja mentorid koos õppejuhiga kokku noortekojade koosolekul, kus räägitakse läbi kõik sel ajaperioodil tekkinud küsimused ja kahtlused. Nii tekib

usalduslik suhe õpetajate vahel ning uued kolleegid tunnevad end osana meeskonnast.

Mõtteid kahelt noortekoja liikmelt:

Noortekoja raames õpid paremini (ja kiiremini) tundma oma kolleege ning kooli üldiselt. Tekib turvaline õhkkond ka enda töö mõttes. Kui eelmisel töökohal, kus alustasin alles oma õpetajatööd, tundsin ennast alguses väga ebakindlalt, sest lisaks õpetamisele kui sellisele pidi end kurssi viima kõige muuga, mis kooli ja koolielu juurde kuulub, siis Veeriku kooliga oli see protsess kuidagi valutum. Alati oli ja on keegi, kelle käest asju üle küsida, kui millegi osas kahtlus tekib või midagi arusaamatuks jääb.

Noortekoja kooskäimised on väga toredad. Ühelt poolt on hea kuulda teiste kogemusi, see loob tunde, et ma ei ole üksi uus inimene uues kollektiivis, vaid meid on veel. Teisalt meeldib mulle ka iseenda kogemusi jagada. Mitu pead on ikka mitu pead. Noortekoda tekitab sellise gruppi kuulumise tunde. Et me oleme üks kollektiiv.

Mentorisüsteem julgustab õpetajaid üksteise tunde vaatlema ning tunnivaatluste baasilt tekivad ka koostöö ideed.

Üksteise tunde käiakse Veeriku koolis tihedalt vaatamas ning koolis on loodud selleks toetav õhkkond – kui mõni õpetaja tahab teise tundi vaatama minna, aga tal on samal ajal endal tund, leiab õppejuht talle asendaja, et tund vaatamata ei jääks. Õpetajad suhtuvad tunnivaatlustesse positiivselt ning kutsuvad ka ise teisi oma tundi vaatama. Vaadeldud tund arutatakse omavahel läbi ning antakse ausat konstruktiivset tagasisidet tunni ja õppetöö parendamiseks.

Kogemusi ja häid praktikaid jagatakse omavahel ka kolleegilt-kolleegile koolituste käigus. Üks viimase aja näide on sellest, kui kooli infojuht/ geograafiaõpetaja oli avastanud huvitava veebikeskkonna, mida tundides kasutada, ning kutsus õpetajaid pärast tööpäeva koolitusele, et seda ka teistele tutvustada. Kuigi koolitus toimus õpetaja vabast ajast ja võiks arvata, et osalus seetõttu väike, oli klass siiski huvilisi täis. See näitab, et kooli personal väärtustab üksteise kogemusi, koostööd ja ka enesearengut. Samuti on headeks näideteks Digipöörde projekti raames toimunud digivahendite ja -keskkondade koolitused, mille läbiviijateks olid samuti meie enda kooli õpetajad, vt rohkem infot aadressil <http://digiveeriku.weebly.com/otildepituba>.

Hea koostööga organisatsiooni iseloomustab ka läbipaistvus. Meie koolis on kõik töökavad majasiseseks kasutuseks avalikud ning kolleegidele kättesaadavad. See annab võimaluse õpetajatel oma aineid paremini lõimida. Kui õpetaja on teadlik, millega kolleeg kõrvalklassis parasjagu tegeleb, on tal lihtne seda ka oma ainesse integreerida. See aitab kaasa õpilaste üldistamisvõime arengule ning teadmiste ülekandele ühest aineist teise. I kooliastmes toimib koostöö õpetajate vahel väga hästi: korraldatakse klassideüleseid

üritusi ning korrusepäevi. Korrusepäevadel on ühel korrusel asuvatesse klassidesse planeeritud teemapõhised tegevused ning tegevus on klassiülene. See on alus ka õpilastevahelise koostöö suurendamiseks – kui õpilased tunnevad oma paralleelklasside ja ka teiste klasside õpilasi, siis suhtlevad nad omavahel vabamalt, neil on suurem ühtekuuluvustunne ning nad õpivad juba varakult erinevate inimestega koos toimima ja arvestama (n grupitööde kaudu).

Kuigi õpilaste jagamine oskusest tulenevalt tasemerühmadesse saab aeg-ajalt kriitikat, oleme leidnud, et vajadusel tuleb sellist töövormi rakendada, et anda õpilastele võimalus endale sobivas tempos ning toetavas keskkonnas arenemiseks – seda on vaja nii võimekamatel kui ka tagasihoidlikemate võimetega õpilastel. Sarnase tasemega õpilasi ühendavad keelerühmad (alates 3. klassist) ja matemaatika tasemerühmad (III kooliastmes) soodustavad õpilastevahelist koostööd ja samas sunnivad ka õpetajaid ning lapsevanemaid koostööle: kõik tuleb läbi rääkida ja koos otsustada. Mõnikord ei mõista lapsevanemad kooli kavatsusi, mis tähendab, et meie sõnum ei olnud piisavalt selge või jäi koostöö ühisotsuse tegemisel kesiseks.

Õpilaste omavahelist koostööd aitab II ja III kooliastmes arendada õpilasesindus, kus tulevad kokku erinevas vanuses ja erinevate huvidega õpilased, kes peavad omavahel leidma kõiki osapooli ja ka ülejäänud õpilaskonda rahuldavaid kokkuleppeid. Eelmise õppeaasta kogemus näitas õpilasesinduse madalat aktiivsust ning selle aasta üheks eesmärgiks on selle tõstmine. Lisaks toetavad koostööd ka ülekoolilised üritused ja ettevõtmised. Ürituste kaudu õpitakse tundma erinevates kooliastmetes õppivaid õpilasi. Ühisüritused aitavad kaasa *meie*-tunde kujunemisele koolipere hulgas. Näiteks kooli 29. aastapäeva puhul toimus oma kooli päev, mille peamiseks eesmärgiks oli just *meie*-tunde kasvatamine. Hommikut alustasime kogu koolipere ühislaulmisega aulas, külge külge kõrval laulsid I-III kooliastme õpilased oma koolile mõeldes sünnipäevalaulu (koolis õpib sel aastal 619 õpilast). Seejärel jätkus päev loovkirjutamisega teemal „Minu kooli mitu nägu” ning pärast seda kujundati oma jälgi kooli ajaloo (I ja II KA), III kooliaste tutvus kooli ajaloo, luues märgilistest sündmustest ajatelje selle loomisest tänaseni. Päev lõppes ühise kringlisöömise.

Kõige keerulisem on koostöö lapsevanematega. Kui I kooliastmes on lapsevanemad veel tihedalt koolitöösse kaasatud ja ka rohkem huvitatud kaasa lööma, siis II ja III kooliastmes lapsevanemate kaasatus väheneb. Kooli jaoks on suur väljakutse, kuidas lapsevanematega kontakti ja usalduslikku suhet hoida ning kuidas säilitada koostöö ka vanemas kooliastmes. Toimuvad küll arenguestlused, kuhu on kaasatud lapsevanemad, kuid on oluline, et koostöö ja

kontakt oleks järjepidevam kui kord aastas arenguevestluse kaudu. Lapsevanemate kaasatuse vähenemist illustreerib ka pilt üldkoosolekutel osalejatest: I kooliastme koosolekul on aula puupüsti täis, II ja III kooliastme koosoleku ajal pool sellest, kuigi õpilaste arv enam-vähem võrdne.

Arengukoht:

Nagu esimese aspekti juures kirjeldatud, on lapsevanemad kaasatud erinevate ürituste kaudu (isadepäev, heategevuslik jõululaat jm), lapsevanemaid kaastakase ka väljasõitudele saatjatena, kuid sellegipoolest tuleb kaasatuse puhul esile, et kõige suurem on see I kooliastmes ning edasi liigub kahanevas joones. Positiivne on, et koolielu korraldamises osalevad aktiivsed ja motiveeritud lapsevanemad ning selle üle võime uhked ja rahul olla, kuid koolile on väljakutseks lapsevanemate üldise kaasatuse suurendamine, seda näiteks neile korraldatud teabepäevade, koolituste, koosolekute osas. Kui lapsevanematelt küsida, kas nad on meie kooliga rahul, on vastus enamasti jaatav. Koolile rahulolu sobib, kuid ilmselgelt tahame siit edasi minna: soovime leida võimalusi, et vanemad rahulolu põhjustesse ka ise otsesemalt panustaksid ja seda mitte aiult osaleja-saaja, vaid andjana. Teeme koolis ühiselt tööd selleks, et iga laps saaks võimetekohaselt areneda ja näeme, et vanemate suurem kaasatus kooliellu aitaks laste arengule veelgi enam kaasa.